מיחם על גבי מיחם (סימן רנח)

א. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נא עמוד ב

מניחין מיחם על גבי מיחם וקדרה על גבי קדרה אבל לא קדרה על גבי מיחם ומיחם על גבי קדרה וטח את פיה בבצק ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהיו משומרים.

ב. רש"י מסכת שבת דף נא עמוד ב

מיחם - של נחשת. קדרה - משל חרס, יש ספרים שכתוב בהן אבל לא מיחם על גבי קדירה, ומפרשים טעמא מפני שהקדירה מרבה חמימות ומוספת הבלא למיחם, אבל בתוספתא גרסינן: ומיחם על גבי קדירה. וטח את פיה בבצק - הנילוש מבעוד יום, כל הנך מניחין נמי בשבת. ולא שיחמו - שיהא העליון צונן ונתנו כדי שיחום מחומו של תחתון. אלא שיהו משומרין - שהיו שניהן חמין, ונתנו על גביו של זה כדי שיהא חומו משתמר בהן.

ג. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מח עמוד א

רבה ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא חזיוה להההוא עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא נזהיה רבה אמר ליה רבי זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם אמר ליה התם אוקומי קא מוקים הכא אולודי קא מוליד

ד. תוספות מסכת שבת דף מח עמוד א

מאי שנא ממיחם ע"ג מיחם - קשה לר"י דבברייתא גופה דשרי מיחם ע"ג מיחם בסוף פרקין קתני בהדיא ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהו משומרין ואומר ר"י דברייתא לא שמיע ליה ולא מכח ברייתא פריך אלא ממעשים בכל יום שנותנין מיחם על גבי מיחם תימה דהיכי דמי אי יד סולדת בו היכי הוה בעי למישרי אע"פ שמבשל מי לא ידע דתולדות האור כאור דתנן (לעיל דף לח:) אין נותנין ביצה בצד המיחם ואמר אם גלגל חייב חטאת ותנן נמי (דף מא.) המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן ואי להפשיר היכי מסיק דאסור והא תניא בפי כירה (דף מ:) נותן אדם קיתון של מים כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שתפוג צינתן והיינו הפשר כדמוכח סוגיא דהתם ורב יהודה נמי קאמר התם אחד מים ואחד שמן יד סולדת בו אסור אין יד סולדת בו מותר ואין לחלק דגבי מדורה יזהר שלא יבשל כיון שהוא אצל האש אבל הכא אפילו אין יד סולדת בו אסור דשמא יבא לטעות ויניח עד שיתבשל דהא גבי מיחם שרינן לתת לתוכו מים מרובין כדי להפשירן ולא גזרינן אטו מים מועטין אע"פ שאינו אצל האש ונראה לרשב"א דהא דשרינן לתת קיתון של מים כנגד המדורה היינו ברחוק מן המדורה שלעולם לא יוכל לבא לידי בשול אבל בקרוב אסור אפי' להפשיר דילמא משתלי ואתי להניחן שם עד שיתבשל ולהכי מסיק הכא דאסור ולא בשביל שיחמו דקתני התם היינו כלומר במקום שיכול לבא לידי שיחמו והלשון דחוק קצת.

ה. ר"ן כג ע"ב (מדפי הרי"ף)

ומניחין מיחם ע"ג מיחם וכו'. זו היא גירסת הגאונים ז"ל וכ"כ הרמב"ם ז"ל פ"ד מהל' שבת וטעמא דמלתא שלא אסרו אלא להטמין בשבת אבל להניח כלי חם על גבי כלי חם כדי שיעמוד חמימותן מותר:

ו. ר"ן יט ע"ב (מדפי הרי"ף)

וכן נמי מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו כגון פאנאדי"ש בלע"ז וכיוצא בהן לחממן ואף על פי שהיד סולדת בו לפי שאין דרך בשול בכך ואע"פ שהקדרה נתונה על האש אבל להטמין תחת הבגדים הנתונים על גבי מיחם ודאי אסור שהרי אסור להטמין משחשכה אפילו תבשיל שנתבשל כל צרכו אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.

ז. רש"י מסכת שבת דף מ עמוד ב

לא שיחמו - לא שיניחם שם עד שיחמו.

ח. טור אורח חיים סימן שיח

כלי שיש בו תבשיל קר אסור ליתנו ע"ג קדרה הטמונה כדי להתחמם אם הקדרה חמה בענין שהעליון יכול להתבשל ואם אינו יכול להתבשל מותר אם אין בו דבר קרוש אבל אם יש בו דבר חם יכול ליתנו כדי שישמר חומו.

ט. בית יוסף אורח חיים סימן רנח

וכתב רבינו בסימן שי"ח (פג.) דהא דאסור להניח כלי שיש בו תבשיל קר ע"ג קדרה טמונה דוקא כשהקדרה חמה בענין שהעליון יכול להתבשל אבל אם אינו יכול להתבשל מותר אם אין בו דבר קרוש ובקצת נוסחאות כתוב כן גם בסימן זה ונראה שטעמו משום דמשמע ליה דלא מיקרי אולודי מוליד אלא א"כ מרתיח, ועוד דאם אין העליון יכול להתבשל כלומר להתחמם עד שתהא יד סולדת בו ודאי שרי כדשרי להניח כנגד המדורה קיתון של צונן במקום שאין יד סולדת בו כמו שיבא בסימן שי"ח (פה.) ... וכן כתב הרב המגיד בסוף פ"ד (ה"ו) וז"ל ופירשו ז"ל שהקומקום היה חם כל כך שהיה בו כדי לחמם הכוזא שהיה בו צונן ולא שיעור להפשיר בלבד שאל"כ מותר היה אפילו נגד המדורה וכן מורה לשון רבינו עכ"ל ולפי זה כלי שיש בו דבר חם שיכול להניחו על הקדרה היינו דוקא כשהיד סולדת בו דאז אפילו ירתיח מחמת חום התחתון אוקומי

מוקים הוי ובלאו הכי צ״ל כן לפי מה שכתב רבינו בסימן הנזכר (פב.) דיש בישול אחר בישול בתבשיל שיש בו מרק אפילו נתבשל כל צרכו אם אינו רותח ואין לומר דשאני הכא שאינו באור עצמו דהא מבשל בתולדת האור חייב כמבשל באור עצמה.

י. שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף ו

כלי שיש בו דבר חם שהיד סולדת בו, מותר להניחו בשבת ע״ג קדירה הטמונה כדי שישמור חומו ולא יצטנן...

יא. ט״ז אורח חיים סימן שיח ס״ק ט

דבר חם שהיס״ב. - ואפי׳ לא נתבשל כ״צ דאמרינן לעיל בסמוך דיש בו משום בישול אפי׳ ברותח שאני הכא שא״א לבוא לידי בישול גמור והא דאמרינן בגמרא ולא בשביל שיוחמו אלא בשביל שישמור חומו פי׳ לא יניח צונן כדי שיוחם אבל חם כבר מותר שאין כאן אלא שמירת חומו ולא יבא לידי בישול גמור.

יב. חידושי הרשב״א מסכת שבת דף מח עמוד א

אבל מורי הרב רבינו יונה ז״ל הקשה אי באיסור הנחה בלא הטמנה קא מיירי מאי שייטא הכא, התם בפרק כירה הוה ליה לאתויי גבי ברייתא דמביא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד המדורה, ועוד הא דתניא דמניחין מיחם על גבי מיחם דמייתינן עלה בהטמנה היא, דאי לא אמאי עריב לה ותני בהדי דיני הטמנה וכדתניא לקמן בשלהי פרקין ליתנייה בסיפא דברייתא ולא לפסיק בדיני הטמנה, ולפום הכי פירש הוא ז״ל דהכא בהנחת כוזא אפומא דקומקמא כדי להטמין שניהם בדבר שאינו מוסיף הבל היה מעשה ובשבת היה, וכגון שכסה הקומקום מבעוד יום דמותר לגלותו ולכסותו בשבת וכדאיתא לקמן (נ״א א׳), והיה רוצה להטמין הכוזא אפומא דקומקמא דקיימא לן מותר להטמין את הצונן ואפילו להפיג צינתן כדבעינן למיכתב לקמן (שם), ומשום הכי הוה סלקא דעתיה דרבי זירא שאפילו על גבי מיחם נמי שרי, ורבה אסר דלא התירו להטמין את הצונן אלא בדבר שאינו מוסיף הבל אבל על גבי מיחם אסור מפני שתוספת חם המיחם ניכר בו והוה ליה כמטמין על גבי דבר המוסיף הבל, שלא התירו במיחם על גבי מיחם אלא מיחם דוקא שאין חומו של תחתון ניכר בעליון שאינו אלא משמר חומו, והביא ראיה מן התוספתא (פ״ג הי״ד) דקתני בה בהדיא טומנין מיחם על גבי מיחם וקדירה על גבי קדירה כו׳.

יג. בית יוסף אורח חיים סימן רנח

ומ״ש רבינו ואם הניחו בערב מותר שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל. פשוט הוא שהרי אין הקדרה חמה מוספת הבל אדרבא חומה מתמעט והולך

יד. ביאור הלכה סימן רנח

ודע דהכא כתב הב״י הטעם דמתקרר וכמו שכתבנו במ״ב ולעיל בסימן רנ״ז הכריע הב״י בעצמו לענין העמדה ע״ג כירה קטומה דמקרי מוסיף הבל אף שמתקרר מחמת עצמו ודלא כרש״י [וכבר הקשה כן בספר מאמר מרדכי] וע״כ דשם חמירא מחמת שחום הכירה גדול מאד.

טו. חזו״א או״ח סי׳ לז סקי״ח

ונראה דמוסיף הבל מחמת קדירה אינו בכלל גזירת חכמים שהרי לעולם כשמטמין את החמים בדבר שאינו מוסיף הבל הם מוסיפים הבל ע״י הקדירה עצמה והלכך אף כשמעמיד על קדירה אחרת ג״כ מותר שלא אסרו להעמיד ב׳ קדירות תחת כיסוי אחד, ואם אינו מכסה התחתון אלא העליון לא חמיר מאילו כיסה שניהם, וזה שכתב הב״י סו״ס רנח שאין זה מוסיף הבל מצד עצמו אלא הולך ומצטנן ר״ל דענין זה אינו עושה דין מוסיף הבל כאן אלא הוספת הבל של כירה שפיר הוי בכלל הגזירה והלא גם רמץ הולך ומצטנן ועיקר הגזירה שמא יטמון ברמץ.

טז. משנה ברורה סימן שיח סקנ״א

להניחו וכו׳ הטמונה - בבגדים מבע״י ואשמועינן דמותר להניח הכלי תחת הבגדים שכיסו בהן הקדרה ואף שאין טומנין בשבת אפי׳ בדבר שאינו מוסיף הבל הכא כיון דעיקר הטמנה היה מבע״י לצורך הקדרה דזה מותר ולכן אם נתגלתה הקדרה דמותר לכסותה מותר לכסות דרך אגב גם הכלי שיש בו הדבר חם.